

Posudek oponenta na disertační práci:

PhDr. et Mgr. Kateřina ŠIMOVÁ: *Cesty do utopie. K obrazu sovětského Ruska v prostředí československé kulturní levice v meziválečném období*, 158 s., 2020

Pro: Institut mezinárodních studií - Katedra ruských a východoevropských studií.

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

Zpracoval: PhDr. Jiří Křest'an, CSc.

Předložená disertační práce se zaměřuje na atraktivní téma cest československých levicových intelektuálů do sovětského Ruska v meziválečném období. Toto téma nebylo v české a slovenské historiografii vlastně nikdy úplně opuštěno. Výzkumy před rokem 1989 byly ovšem zatíženy tlakem vládnoucí ideologie. Různých stereotypů a zjednodušení nejsou prosty ale ani práce publikované po roce 1989. Je třeba ocenit, že se objevila disertační práce Kateřiny Šimové, přinášející řadu některých nových informací a nové pohledy na cesty do sovětského Ruska (a později do Sovětského svazu) v meziválečném období a k budování i narušování ideálního obrazu „země sovětů“ v prostředí československé kulturní levice. Úvod i závěr práce naznačují, že autorka si je vědoma možností, jež poskytuje současná historiografie svými metodologickými postupy. Ne na všech místech s těmito impulsy autorka stejně intenzivně pracovala. Jádrem práce přináší především výsledek pečlivého sběru relevantních faktů. Jejich masa může působit někdy až robustně, ale jejich uvedení není podle mého samoučelné, mají význam ilustrativní a referenční.

Disertační práce je přehledně strukturována, působí ucelenějším dojmem než v roce 2016 obhájená, jinak zajímavá disertační práce Jana Lomíčka, obracející se k podobnému tématu.¹ Za velmi šťastně a příhodně zvolené považuji konkrétní tematické kapitoly, na nichž autorka ilustruje pojetí „nového člověka“ v sovětském režimu a zejména rozpad vize „utopie“ v myšlení a citění intelektuálů ve druhé polovině 30. let minulého století. Kateřina Šimová prokazuje schopnost samostatné vědecké práce, dokáže formulovat výzkumné cíle a originální závěry. Metodologicky úspěšná je myslím v předložené disertaci zejména aplikace Mannheimovy teorie konfrontační a transformativní funkce utopismu. Autorka prokazuje zkušenost v publikační činnosti,² která již prošla ohněm lektorských řízení.

---

¹ Jan LOMÍČEK: Vnější a vnitřní faktory utváření obrazu Sovětského svazu v meziválečném Československu. Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze – Ústav hospodářských a sociálních dějin 2016. Dostupné z <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/80038>.

² Srv. zejm. úspěšnou antologii Kateřina ŠIMOVÁ - Daniela KOLENOVSKÁ - Milan DRÁPALA (eds.): *Cesty do utopie. Sovětské Rusko ve svědectvích meziválečných československých intelektuálů*. Praha, Prostor 2017.

Uspokojení lze vyjádřit nad heuristickou základnou knihy. Autorka vedle samotných cestopisů a pozdějších reflexí cest do „země sovětů“ (ocenit lze na tomto místě reprezentativní výběr dvanácti osobností, reflektujících svými očitými svědectvími dojmy ze země na východě), dobové literatury a periodik využívá v neposlední řadě také mnohačetné odborné literatury. Přehled sekundární literatury se zdá vyčerpávající, autorce bych snad jen doporučil nahlédnout do disertační práce Ivana Šedivého, na svou dobu pozoruhodné.³ Studium archivních pramenů by jistě šlo doplnit o některé prameny (např. v Národním archivu) a o další egodokumenty, což by ale mělo patrně jen malý dopad na celkové vyznění práce. Cenné se jeví zejména využití obtížněji dostupných pramenů z moskevských archivů (GARF, AVP RF). Uspokojení lze vyjádřit nad přesností odkazů v poznámkách pod čarou (s několika málo výjimkami neúplných odkazů, jako např. v pozn. 374).

K textu mám jen drobné připomínky. Jde o několiké chybné uvedení křestních jmen a příjmení – Bohumil Šmeral místo správného Bohumír (s. 37), správné Jakobsenovo křestní jméno je Roman (s. 47). Správně je Josef Guttmann (nikoli Guttman, s. 82) a Willi Münzenberg, nikoli Münzberg (s. 122). Je nutno sjednotit psaní příjmení Keržencev (srv. např. s. 130, kde se uvádí též jako Keržencov). Nejsm si jist, zda členem prvního výboru Společnosti pro hospodářské a kulturní sblížení se sovětským Ruskem byl opravdu Jan, a ne Josef Macek (s. 34). Červenec v roce 1934 určitě neměl 32 dní (s. 29). Deník Prager Presse bych asi neoznačil za levicový (s. 57), ale za vládní (sledoval linii ministerstva zahraničních věcí, jež list dotovalo). Členem delegace do Španělska v roce 1936 byl též Laco Novomeský (s. 59). Tituly v seznamu literatury nejsou vždy důsledně seřazeny v abecedním pořádku.

Práce Kateřiny Šimové naplňuje náležitosti disertační práce. Mohu ji s klidným svědomím **doporučit k obhajobě**. Autorce lze popřát mnoho zdaru v dalších výzkumech.

V Praze dne 8. března 2020

PhDr. Jiří Křest'an, CSc.
Národní archiv

---

³ Ivan ŠEDIVÝ: Spolky působící v oblasti československo-sovětských vztahů a jejich úloha v politickém systému ČSR 1919–1929. Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze 1988.